

סוף דבר

אחרי כל הדברים הנאמרים בענין, והנכתבים בספר זה ושכמותו — הגה על פי רוב, מעשה העליה להר הבית בפועל נותר ענין להחלטתו האישית של כל אחד ואחד. כנזה שנגסה לשכנע את האדם בצדקת הענין ונחיצותו, כל עוד לא יאזור הלה אומץ ויחליט "ללכת על זה" בעצמו, לא ישתנה דבר.

את הנקודה הזו, בה נדרש האדם להגיע להכרעה, נבאר במשל מחיי המעשה:

למה הרבר דומה? לרווק שצריך לקבל החלטה להתחתן. אותו רווק הוא מסוג הבחורים שהיו רגילים כל ימיהם "לשחות עם הזרם", ובעצם, אולי מבלי משים, מעולם לא היו צריכים להחליט דבר חשוב באמת בנוגע לחייהם. את הכל "האבילו אותם בכפית", מהוריהם ועד למוריהם ולחבריהם. כל מה שעשה אותו בחור נעשה בעצם ב'תמיכת' הסביבה, או כהמשך ישיר ממסלול החיים אליו 'התגלגל'. ויש שגם אם עשה תפניות חדות בדרכו, או מעשים 'משוגעים' ומהפכניים כביכול, הרי שאלו לא נעשו עם מלוא כובד המשקל של נפשו, כיון שבאמת לא פעל בכך שינוי מהותי בעצמו, ומעשיו נגעו באמת רק ברבדים החיצוניים בנפשו ולא בפנימיות חייו.

והנה, בא הזמן שאותו בחור מגיע לפרקו. הוא מתחיל לחוש חוסר נחת בחיי הרווקות הנעימים, ומתחיל להתלבט שמא עליו לצאת ולבוא בענייני שדוכים. לפעמים, כבר בשלב זה לא יוכל חביבנו הנ"ל להגיע להחלטה אם לא יעבור מהפך מהותי בנפשו, אך יש וגם היציאה להפגש בשדוכים יכולה להעשות מכח אותה דרך שחי בה עד עתה. אבל לכשתגיע שעת המבחן ויצטרך הבחור, סוף סוף, להחליט האם להתחתן עם הבחורה המוצעת לו — כאן כבר לא יעזור לו איש מבחוץ. גם אם יתייעץ ימים ולילות עם כל חבריו ומוריו, לעולם לא יוכלו הם להחליט בשבילו. דוקא ההחלטה החשובה ביותר מעמידה אותו בפני הצורך לצעוד לבד. ואין זה צעד היכול לבוא 'מן הסתם', שהרי כאן עומד הוא בפני שינוי של ממש, דרך חדשה לעצם חייו. כעת, מוטב שיבין מהר שצריך לקפוץ אל המים, לקחת אחריות ולהתחיל לצעוד לבד.

והנמשל: ישנה סברא שיהודי יכול לחיות את חייו ה"דתיים" הרגילים בלא שיידרש לעולם לבא לידי החלטה מסוימת של שנוי מהותי, מי שחי בתברה של שומרי מצות, ובודאי מי שנולד לתוך סביבה כזו, פעמים רבות מדמה הוא שיכול לצאת ידי חובה בינו לבין קונו תוך-כדי "זרימה" במסלול קבוע בלבד, בלי צורך לחפש את דרכיו ולבחון האם לעשות מהפכות בנפשו ובמעשיו. ובעיקר, תמיד הוא מרגיש ש"אני לא לבד", יש לי 'גיבוי' מלא לכל צעד וצעד שאני עושה, ובעצם אני אחד מתוך כולם. הרגשה זו נשענת על הידיעה שהספרים שבארון — השלחן-ערוך וכו' — הם המעצבים את המסגרת שאני מהלך בה, אך לעתים, אף יותר מהכתוב בספר חשובה לאדם הידיעה וההרגשה שהוא הולך על קרקע בטוחה ויציבה משום שנוהג הוא כפי המקובל ב'עולם הדתי'. אבל גם מי שחי זמן רב ב"חיים קלים" שכאלה, מגיע לפעמים לאותה נקודה שבה הוא מבין לפתע ש"אין הדבר הלוי אלא בי", ובעת עלי להחליט האם ביכולתי להיות גם עצמאי.

אמנם, ודאי שביסודה של הגישה הרוצה תמיד משען יציב קיימת נקודה אמיתית, שהרי המחויבות להלכה המסורה מדור דור היא הבסיס ההכרחי המחייב לכל מעשינו והתנהגותנו. אלא שבקרב רבים מתפתח הענין עד לידי רתיעה ופחד-של-ממש מכל מה שמחייב החלטה אישית. אותם אנשים בעצם מצפים שעל כל צעד ושעל יחליטו אחרים עבורם, ובוזה טועים הם, כי האמת היא שגם לאחר כל ההנחיות המפורטות, מפי סופרים ומפי ספרים, תמיד נשאר תחום אישי שבו צריך האדם להחליט בעצמו בלבד מה עליו לעשות.

והנה, למעשה, בשני תחומים עיקריים ברור שאם אין האדם נוקט ביוזמה משלו לא תבוא התקדמות כלל. התחום הראשון (ה"חצוני" יותר) הוא כל הנוגע למצוות השייכות לציבור, לחיי הכלל; לכאורה תמיד ניתן לומר שמוטל עלי לתקן את ארבע האמות המצומצמות שלי אך אין זה מענייני, או אין זה ביכלתי, לדאוג למה ש"חוץ ממני". הלא, בדרך כלל, כל הדברים שבתורה המתקיימים דוקא על ידי ציבור — החל מיישוב ארץ ישראל וכלה בבנין המקדש — אינם קמים ונופלים על איש אחד, וממילא אין היחיד מרגיש חובה ישירה לעסוק בזה כמו בחובות המוטלות עליו כפרט. רק מי שקיום התורה שלו נובע מן הבקשה

האמיתית "מה ה' רוצה ממני" יאמר: אין די ב"אני את נפשי הצלתי", אלא באמת גם המצוות המוטלות על הציבור מוטלות עלי ממש^א.

והתחום השני (ה"פנימי" יותר) הוא כל הנוגע לעבודת ה' הפנימית-האישית של כל אחד (— "חובות הלבבות"). מי שמקיים את התורה והמצוות שלא מתוך הזדהות אמיתית, ואין לו האומץ ליטול יוזמה, מן הסתם ישאר בתחום החיצוני של המעשים, ולא יקיים "בכל לבי דרשתיך"^ב. העבודה הפנימית בנפש, יראת ה' ואהבתו וכל המתקשר לזה, היא התחום שבו האדם יכול אמנם לקבל עצות מבחוץ אך את העבודה עצמה הוא עושה רק בעצמו ומכח עצמו. יראת ה' היא "דבר המסור ללב"^ג, ובעבודה שבלב נמצא האדם, בסופו של דבר, "לבד" — הוא מול ה' הבוחן לבבות (ובאמת, רק העיסוק בתחום הפנימי הזה הוא הנותן כח אמיתי לעסוק ב"תחום החיצוני" של תקן הכלל, ואבמ"ל^ד).

וענייני המקדש בפרט מתייחדים הם בזה. שכן המקדש כולו הוא ענין ציבורי-כללי, וכן המקדש קשור ביחוד ל"דרישת ה'". ובאמת, במקדש מתייחדים שני הדברים כאחד — מצות הציבור ודרישת ה' — שהרי הציבור הפנימי ביותר של עם ישראל כולו אל ה' הוא דרך המקדש.

והיום, בעליה להר הבית משתקף ענין זה של נטילת היוזמה באופן בולט מאוד למעשה. ראשית, מפני שלכאורה, כל קיום התורה שלנו נראה בעומד בשלמות גם בלי 'לרוץ ולקפוץ' להר הבית. בשלחן-ערוך כתוב במפורש שצריך לטול ידים בבוקר, להתפלל ולשמור שבת, אך לא נאמר שם: "צריך לקום ולעלות להר הבית". אדרבה, מעשה זה הוא עדיין בגדר הבלתי-מקובל בקרב ציבור שומרי המצוות. מי שבא לעשות מעשה שכזה מתאים שיהיה חדור בשני הדברים הנ"ל: הדאגה העמוקה לתקן הכלל, והדאגה העמוקה לתקן הפרט — ומכת זה יכריע שאכן צריך לקום ולהתעורר ולעשות. בנוסף לזה, גם בפועל נדרש כאן מעשה היוצא מכלל דרך החיים הרגילה; ההתכוננות, הטהרה, מורא מקדש — כל אלו, על הקשיים הכרוכים בדבר, המעשיים ובעיקר הנפשיים, לא יבואו מתוך "מצות

א. ראה מה שכתב הרצ"י קוק זצ"ל במאמרו "החסידות והדור" בספר לנתיבות ישראל.
 ב. תהלים קיט, י.
 ג. "כל דבר המסור ללב" של אדם העושהו
 ד. ואין שאר חבריות מכירות בו, נאמר בו ויראת מאלהיך", רש"י ויקרא יט, יד.
 ד. ראה מאמר "תקן הכלל ותקן הפרט" בספר מלכות ישראל.

אנשים מלומדה" של מי שעושה רק "כמו שכולם עושים". נצרכת כאן הכרעה מסוימת מצד האדם אשר מבלעדה ישאר "תקוע" מחוץ להר.

ושוב, כמובן שהמחויבות להלכה הינה קנה-המדה הבלעדי בבואנו להחליט כיצד לנהוג, וברור שהעליה להר הבית גם היא חייבת לעמוד בדרישות ההלכה על כל פרטיה ודקדוקיה. ובאמת, ממעיין הלכה עצמו אנו שואבים את ההחלטה שמצוה היא לעלות להר הבית (כמבואר גם בספר זה), אך בכדי להגיע להחלטה זו עצמה נדרש 'מהפך' בנפש ונכונות ל"לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".

ב

אכן, הצגת הדברים עד כאן לא היתה שלמה, ונחטא לאמת אם לא נחדוד מעט יותר לתוך מורכבות הנושא שלפנינו^ה.

הנה, בהתייחסות אל הנפשות הפועלות, הצגנו כאן שני "טיפוסים": האחד מפתח מכל הידוש ומחפש תמיד את הרגשת השייכות, והשני הוא איש-האמת המנחה את מעשיו רק על פי מה שנכון וראוי לעשות "מצד האמת", וממילא אינו נרתע מדברים חדשים. אלא שבתיאור זה, נטינו להציג את התכונה הנפשית של הטיפוס המפתח מחדושים כתכונה לא-טובה, וניתחנו אותו כמי שהמניע האמיתי לכל מעשיו אינו קנה-המדה של האמת אלא רק ההסתכלות המתמדת על הסביבה, לראות מה עושים כולם. בדרך זו, יכול אף להשתמע לעג מסוים על אותו אחר, כמי שאינו מוכן להתמודד עם פנימיות נפשו ולא מסוגל לקבל החלטה אמיצה (כמו להתחתן...).

ואם כך הם פני הדברים, הרי ברור שמבין שני טיפוסים אלו נצביע על הראשון כדוגמא שלילית, מפני שבאמת כל מעשיו אינם "עצמיים", אינם נובעים מתוכו אלא באמת שאולים מסביבתו, ובהגדרה החסידית התריפה הוא נקרא "חיצוני". אם כן, לא נותר לנו אלא הטיפוס השני — הנקרא "עצמי" בהגדרה החסידית. ולענין שלנו, הנה יוצא מכאן לבאורה שכל מי שאינו "רץ ועולה להר הבית", וכיוצא בדברים כאלה, הוא מאותם אנשים "חיצוניים", שכלפי חוץ נראים כיראים ושלמים, אך בתוכם הם "לא-רציניים".

ה. כפי שהעיר לנו מרר הרב יצחק גינזבורג.

אך האמת אינה כך כלל וכלל! כי בנוסף לשני הטיפוסים הנ"ל, ה"חיצון" וה"עצמי", נמצא "טיפוס" נוסף, ודוקא "טיפוס חיובי" מאוד; — זהו היהודי הרציני והירא־שמים באמת לאמיתו, מתוך הכרה פנימית ברורה ולא מתוך זיוף וחקוי חצוני. התורה ודעת־תורה הם המנחים את דרכו ולאורם ילך. כל אישיותו מרוכזת בזהירות מכל איסור, בזריוות לקיום המצוות ובעבודת ה' הפנימית בדעת ובלב. הוא מקדיש תשומת לב מרובה לכל מחשבה, דיבור ומעשה, ובוזן את עצמו "הדק היטב" בכל עת. הטיפוס הזה נקרא — באותה הגדרה חסידית — "פנימי", וזאת על שום שכל חייו והנהגתו באים מתוך הסתכלות "פנימה", אל תוך התורה ואל תוך נפשו, ורהוק הוא מאוד מכל שמץ של "חצוניות". באמת, יהודי שכזה הלא הוא דמות־המופת של "היהודי הדתי" (במובן הרציני של ביטוי זה), ובודאי ראוי שיהיה מופת להערצה ודוגמא לחיקוי לכל היהדות הנאמנה והכשרה. ובקיצור, נראה שכל אחד מאתנו צריך להיות ורוצה להיות יהודי שכזה!

אלא שאותו יהודי "פנימי" שונה הוא הרבה באופיו מן הטיפוס ה"עצמי". כי ה"פנימי" אינו שש לחידושים ולא רואה בהם את העיקר. עיקר עבודתו היא לדקדק בכל פרט במעשיו ולבחון אותו שאכן יעשה מתוך אמת. כל תפלה בבוונה, כל לימוד תורה לשמה, כל מעשה מצוה בחביבות ובהידור, כל גמילות חסד והארת פנים לזולת — כל המעשים היום־יומיים וה"קטנים" הללו ממלאים את ישותו ובהם כל מעייניו. אבל אין הוא מתלהב מכל מיני "חידושים" הנעשים "על דעת עצמו", או ממעשים שהמניע להם הוא "להרעיש את העולם". אם בכל זאת נראה אותו פועל מעשים יוצאי־דופן היוצאים משגרת אורח־החיים של השלחן־ערוך, יהיה זה מפני שרבו ומורו הורה לו את הדרך, והוא הולך אחריו בקבלת־עול ועונה. כל זה שלא כמו ה"עצמי", שאצלו ניכרת ה"עזות דקדושה", שבילו במים עזים ולא "בשובה ונחת"...

אין זה נכון להכריע בין ה"פנימי" וה"עצמי". שניהם צודקים, עובדי ה' באמת, אך לכל אחד אופי משלו ודרך משלו (דעת לנבון נקל שהטיפוסים המתוארים כאן הם רק אב־טיפוס, אך בפועל יכולות להיות הרכבות והתכללויות רבות בין כל הנטיות הללו גם אצל אדם אחד).

אך מה יביא את אותו "פנימי" (המהווה, בצדק, "אידיאל" בעיני רוב הציבור הדתי) לקום ולעשות תפנית כזו כמו עליה להר הבית? — אמנם בתחום האישי

הפרטי של עבודת ה' נראה שיש לו את היוזמה הנצרכת, אבל מכל מקום בתחום של "תקון העולם" לא יגע כל כך בקלות! שהרי חושב הוא: כל פגימה קטנה בתיקון האישי הפרטי שלי יכולה להביא לתקלה גדולה כשבאים לעסוק בתקון העולם שמחוצה לי, ולכן עלי להתרכז כמה שיותר בתחום האישי, ובו בלבד. — אכן, יהודי כזה צריך מנהיג! כדי להחליט ללכת על כיוון מסוים, צריך את האישיות המרכזית הסוחפת אחריה את העם. דוגמא לאישיות כזו היא מלך־ישראל הראוי. המלך מוליך את העם לעבר יעדים, ובראש יעדים אלו עומד בנין בית הבחירה. מלך כזה הוא משיח בן דוד, אשר "לבו הוא לב כל קהל ישראל", ולהיכן שלבו נושא אותו פונה לב כולם. אך גם לפני המשיח, וגם ב"דור יתום", יאוי שיהיה כח הנהגה, "רבי" אמיתי "אשר רוח בו" לרעות את צאנו.

ג.

לו זכינו, היינו עוצרים בנקודה זו, נושאים עינינו אל המורים והולכים אחריהם. ברור זה שלנו, אילו באמת היו הרועים פורצים תמיד את הדרך לפנינו הייה העסק פשוט יותר. אך יודעים אנו כי בפועל יש גם כאן איזו תסבוכת. וכאן נאמר מספר מילים בנושא זה של ההשמעות למורי הדרך אשר על העדה. שאף כי נראה לכאורה שמי שאכן "עשה לו רב", ואין הוא עושה קטנה או גדולה מבלי הסכמתו, פטור הוא מכל הלבטים שהצגנו כעת, אך פעמים רבות המציאות בזה אינה "חדה".

נכון הדבר שכל אחד ואחד מאתנו מחויב לא רק לספרי ההלכה אלא גם לפוסקי ההלכה ולגדולי הדור אשר בקרבנו, אך למרות זאת תמיד נשאר תחום משמעותי להברעה האישית. שכן מלבד עצם ההכרעה הראשונית מי הוא מורי ורבי, הרי גם אותו רב וצדיק גדול שדבריו הם לי "כאשר ישאל איש בדבר האלקים" ואני כופף את עצמי לחלוטין למרותו — עדיין יתכן שהוא מצדו לא יכריע עבורי בכל דבר, ולעתים ימנע במכוון מלהורות, כאומר לי: "מצטער, עליך להכריע לבד". דוגמא חריפה לדבר: ישנם דברים שהם "הלכה ואין מורין כן", ועליהם לעולם לא יאמר הרב "קום עשה כך", אך יש ודוקא במעשה זה

תלוי עולם מלא, כפינחס אשר "השיב את חמתי מעל בני ישראל"¹. במקרים כגון זה, גם אם יפציר התלמיד ברבו אלף פעמים שיורה לו את הדרך ילך בה, לא יאמר לו הרב "קום עשה". נעשה הרב כמי שדוחף ילד לתוך המים ללא עזרה ואומר לו לשחות בכחות עצמו². ושוב אנו מוצאים שדוקא כדי לזכות בענין הקדשים, היתה נצרכת נטילת האחריות של התלמיד; שכן דוקא על ידי מעשהו זה של פינחס הפך הוא להיות בהן, "לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי"³.

כיום, העלייה להר הבית גם היא מסוג הרברים שהרבה פוסקי הלכה מותירים לשיקול הדעת של האדם 'הפשוט'. יש ויאמרו לו: "אין בזה איסור אבל איני רוצה להורות בזה", ויש שכלל לא ירצו לענות במפורש, וכיוצא בזה. ועוד, כפי שכתבנו לעיל, גם מי שישמע הנחיה כלשהי לעלות להר הבית, הרי כל עוד לא יצרך לזה הכרעה מסוימת מצדו הוא, לא יוכל "לקום ולעבור את הנהר", שהרי בפועל, נדרש כאן מעשה היוצא מכלל דרך החיים הרגילה.

אכן, האמת היא שלפעמים, דוקא הדברים החשובים ביותר הם אלו שאין עליהם ציווי מפורש. וכך אנו מוצאים במיוחד בענינים הקשורים לבנין המקדש, וכמו שביאר הרמב"ן את דברי ה' לדוד המלך ביד נתן הנביא, כאשר רצה דוד לבנות את הבית:

"בכל אשר התהלכתי בכל בני ישראל הדבר דברתי את אחד שבטי ישראל אשר צויתי לרעות את עמי את ישראל לאמר למה לא בניתם לי בית ארזים?"⁴ — הרי יאשים הכתוב כי השכינה מתהלכת בכל ישראל מאהל אל אהל וממשכן אל משכן ולא היה אחד בכל שופטי ישראל הרועים אותם מתעורר בדבר. ואמר הכתוב עוד, כי גם ה' רחוק מהם ולא דבר לאחד מכולם לבנות הבית, רק עתה שנתעוררת "הטיבות כי היה עם לבבך", ואצוה עתה לבנותו על יד שלמה בנך שיהיה איש שלום.

התלמיד-השואל, ובמידה מסוימת אף מצפים שהלה יתקדם ו"יכין את הדרך" לפניהם.
ט. זבחים קא, ב.
י. במדבר טז, כא.
יא. שמואל ב' ז, ז.

ז. במדבר כה, יא. וראה סנהדרין פב, א.
ה. בנושא המדובר כאן — העלייה להר הבית — אין אלו השערות בעלמא אלא עובדה קיימת, וכפי ששמענו בפירוש מכמה גדולים, שהם מותירים את ההחלטה המעשית בידי

הרי שכיוון ששופטי ישראל לא התעוררו מעצמם, גם ה' רחק מהם ולא שלח נביא לצוות לבנות את הבית! רק כאשר דוד התעורר מעצמו, אז נתברר לו ש"הטיבות כי היה עם לבבך".

דוקא כדי להגיע לדברים הנעלים ביותר, כבנין בית המקדש, על האדם להתחיל להתנהג באופי של "ראש גדול", ולא להמתין תמיד לפקודות מפורשות. ה' רוצה שתהיה התעוררות של הרצון שלנו, ולא רק מלוי החובות הידועות והמפורסמות. רק אם יתעורר האדם מעצמו, תוך חיפוש מה ה' רוצה ממנו אף שאינו אומר לו בפירוש, רק אז יגיע לבסוף גם לגילוי התיחסות מפורשת מאת ה'.

ושוב אנו חוזרים לסוגית היחס בין המנהיג לבין כל העם; כי אכן מכאן נראה שבאמת, לכתחילה, מופנית הטענה על חוסר ההתעוררות לעבר "שופטי ישראל הרועים אותם", ובנין המקדש נדחה עד שבא דוד והתעורר ובזכותו נבנה הבית בידי שלמה. אבל, בנוסף לפנייה אל רועי ישראל, מוצאים אנו כי גם לשדרות הציבור הרחבות יש מקום בדרישה לבנין המקדש, ואפילו כאשר בראש העם עומד מלך כדוד. שכן בתחילת דבריו מסביר הרמב"ן שהמגפה בסוף ימי דוד היתה עונש על האיחור בבנין המקדש:

ואני אומר בדרך סברא³, שהיה עונש על ישראל בהתאחר בנין בית הבחירה, שהיה הארון הולך מאהל אל אהל כגר בארץ ואין השבטים מתעוררים לאמר נדרוש את ה' ונבנה הבית לשמו, כענין שנאמר "לשכנו תדרשו ובאת שמה", עד שנתעורר דוד לדבר מימים רבים ולזמן ארוך... והנה דוד מנעו השם יתברך מפני שאמר "כי דמים רבים שפכת ארצה לפני", ונתאחר עוד הבנין עד מלוך שלמה. ואלו היו ישראל חפצים בדבר ונתעוררו בו מתחלה היה נעשה בימי אחד מהשופטים או בימי שאול, או גם בימי דוד, כי אם שבטי ישראל היו מתעוררים בדבר לא היה הוא הבונה אבל ישראל הם היו הבונים... ועל כן נתאחר הבנין כל ימי דוד בפשיעת ישראל, ועל כן היה הקצף עליהם...

³כל אותן אוכלוסין שנפלו בימי רוח, לא נפלו אלא על שלא תבעו בנין בית המקדש.

יב. כידוע, זכה כאן הרמב"ן בדעתו הרחבה לכוון ב"דרך הסברא" לדברי חז"ל הנמצאים לפנינו במדרש שמואל ובמדרש תהלים (ז):

הרי שהיה בכח העם, אילו היה מתעורר, להשלים את מה שנבצר מן המלך, וכאשר לא באה הדרישה הרצויה — כמצות ה': "לשכנו תדרשו" — אזי תלויה האשמה על איחור הבנין בצואר העם כולו (וראה עוד בפרק "מעשה ידי צדיקים").

אמנם, בימי דוד היה נדרש מן העם רק להצטרף אל המלך החפץ כבר בבנין הבית, אך בימים כשלנו הרי אנו חסרים ומייחלים לשני הדברים יחד — חזרת מלכות בית דוד ובנין בית הבחירה. והגאולה תבוא כאשר ישראל יבקשו את שני אלו, מתוך בקשת מלכות שמים:

"אתר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים" — תנא משום ר' שמעון בן יוחאי, בג' דברים מאסו בני ישראל בימי רחבעם, במלכות שמים ובמלכות בית דוד ובבית המקדש... אמר רבי שמעון בן מנסיא אין מראין סימן טוב לישראל עד שיחזרו ויבקשו שלשתן.⁹

ועל פי דברינו לעיל, ניתן לראות כיצד בקשת המלכות ובקשת המקדש באות כאחד; שהנה אנו חשים את הצורך לפרוץ קדימה, לעלות אל ההר ולבסוף גם לבנות את הבית, ויחד עם זאת גוברת בנו הבקשה לחידוש המלוכה, לפרוץ קדימה ולהעמיד עלינו "מלך פורץ גדר" — לא בפריצה הורסת בלא טעם וכיוון, אלא ביציאה מכל מיצרי הגלות והסתר־הפנים, לזכות להגיע אל הקדש פנימה ומתוך כך להרחיב את גבול הקדושה, "הרחיבי מקום אהלך... כי ימין ושמאל תפריצי"¹⁰, בכוח הברכה "ופרצת ימה וקדמה... ונברכו בך כל משפחות האדמה"¹¹.

ובאמת, לאותו כח הפריצה המיוחד של המלך — ובפרט מלך המשיח, "איש בן פריצי" — יהיו שותפים כל איש ישראל, שבכל אחד ואחת מהם מתעוררת העזות דקדושה (הממותקת בענות חן), וכולם מקבלים את כח החידוש והיחזמה ללכת מחיל אל חיל עד לבנין הבית לה'. וכדברי אור החיים הקדוש¹²:

יג. רש"י הושע ג. ה.
יד. ישעיה נד, ב-ג.

טו. בראשית כח, יד.
טז. במדבר כו, ב.

